

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Ludovici Schönleben, Carnioli Labacensis, SS.
Theologiae Doctoris, Protonotarij Apostolici,
Archi-Diaconi Carnioliae Inferioris. Horae Subsecivae
Dominicales. Sive Discursus Sacri De Tempore ...**

Cum quadruplici Indice I. Discursuum. II. Locorum Sacrae Scripturae. III.
Rerum & Verborum. IV. Historiarum & Mythologiarum

Pars Hyemalis Et Verna Ab Adventu Ad Pentecosten. - Insertis aliquot
Allocutionibus Academicis

Schönleben, Johann Ludwig

Salisburgi, 1676

Discursus XXX. Dominica Pentecostes. Parallelæ Temporum. Thema. Veni
Creator Spiritus, mentes tuorum visita. Hymn. Eccles.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47077](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47077)

tionibus impetamur, si una injuria alteram excipiat, quia signum est nos esse ad Dei gratiam pertinentes: *Hæc locutus sum vobis ut non scandalizemini.*

DISCURSUS XXX.

Dominica Pentecostes.

Parallelæ Temporum

T H E M A.

Veni Creator Spiritus, mentes tuorum visita. *Hymn. Eccles.*

SYNOPSIS.

I. *Humana fragilitas tanta est, ut indies in deterius pronamus, gratiam Dei repudiantes; vix erigimur, & iterum concidimus: ac si tempora temporibus conferamus peior nunc est status mundi, quam fuerit quando Spiritus S. mundum recreavit, & renovavit faciem terræ.*

II. *Quis status fuerit Europæ cum Christus in terris degeret, possumus ex antiquis historicis deprehendere, Romani toti in vitia præcipites & hinc cæpit declinare Impe-*

rium: nec ætas nostra multo melior.

III. *Imò si comparemus nostra tempora cum illis, videntur aliqua scelera nunc magis vigere quàm olim, unde eadem expectanda fortuna. Jerosolyma arguitur peiora fecisse, quàm Pentapolis, quia viso pœnæ exemplo se non emendavit.*

IV. *Jerosolyma in tribus deficit Christo in terris versante, regno, sacerdotio, sincera doctrina: apud gentes tunc magna caligo, unde oportuno*

D d d 2

tem.

tempore venit Filius Dei & Spiritus Sanctus.

V. *Ætate nostra magni in his tribus defectus. Nam ut sit bonus Princeps, quid iuvat si illi non recte agant quorum opera utitur. Machiavellismus nimirum inserpit.*

VI. *Hæc pestis satis describi non potest: omnia turbat, omnem humanam fidem tollit &c.*

VII. *Religio non jam in tres sectas uti olim Jerosolymis, sed in plurimas divisa est: quid mirum everti regna, bella bellis succedere. Hæresis Germaniam vastavit: nec terre- mur exemplis antiquis.*

VIII. *Scelera magna faciunt Turcas insultare Christianis,*

& eos in artum constringere. IX. Ingenium crevit mundo & scientia hoc seculo, de pietate id dicere vix liceat. Ubi enim tam generosi actus magnatum, quales olim exercebantur à coronatis capitibus? Etiam in Clero non amplius tantus rigor ut olim.

X. *Jerosolyma jam Christiana in potestatem Saracenorum venit propter nimium luxum & alia vitia. Et nos alieno malo non volumus sapere. Timendum.*

XI. *Ne idem nobis eveniat quod illi: invocandus Spiritus S. ut renovet faciem terræ.*

Veni creator Spiritus, mentes tuorum visita. *Hymn. Eccles.*

I.

Quid agat nobiscum Deus? quid quid bonorum in nos confert, summa ingratitude repudiamus. Heu miserum hominem! vix formatus è luto, illico deformatus peccati luto: vix conditus, illicò absconditus pudore conscientiae, ut sibi iterum restitueretur, gratuita Dei bonitate obtinuit Filium Dei, cœterum Patri, Deum de Deo, splendorem gloriæ, Patris imaginem, ad cuius prototypon primigeniæ suæ venustatis lineas reduceret. Supervenit ab utroque procedens Spiritus Sanctus, qui largi-

gissimis gratiæ charismatibus redemptum erigeret, ac primæ creationis dona deperdita recrearet. Unde canebat antelucano præfagio Psaltes Regius: *E-mitte Spiritum tuum & creabuntur: & renovabis faciem terræ* Et tamen ne sic quidem Deus ab homine obtinnit quod desiderabat, ut post acceptum divini Spiritus donum *recreatus* in novitate vitæ constans ambularet. Erigimur & labimur: stamus, & concidimus: fulcimur, & inter mille fulcra diviniæ bonitatis deficimus. Quænam ista est nostræ vel infelicitas, vel socordia & ignavia, ut *creati à Patre, redempti à Filio, recreati à Spiritu Sancto* nova toties indigeamus *recreatione*? Non loquor hodie de singulis nostrum seorsim: universi mundi statum deplorandum præsertim Europæ contemplor, quem malitia humana relapsa in pristinum, indies magis & magis in deterius inclinât & præcipitat. Volo dicere, statum hodiernum mundi non esse meliorem, sed quodammodo deteriorem quàm fuerit, quando descendit super Apostolos Spiritus Sanctus, eosq; animavit ad renovandum faciem terræ, ut si conferamus tempora temporibus, omninó necessarium videatur omnibus Christianis toto corde, unanimi consensu & fervore, novam mundi *recreationem* petere, & acclamare: *Veni Creator Spiritus, mentes tuorum visita, quod erit thema hodierni discursus.*

II. Si quando vatem egit Poëta Lyricus, tunc sanè vaticinatus est, & de futuris temporibus quæ nos attigimus veritatem cecinit:

*Ætas parentum, peior a vis, tulit
Nos nequiores, mox duros
Progeniem vitiosorem.*

Ddd 3

De-

*Psal. 103.
v. 30.*

*Horat.
lib. 3.
ode 6a*

Deficit senescens mundus, uti in viribus, ita in virtutibus, & quo imbecillior natura, hoc pronior esse videtur in vitia. Statuite vobis ob oculos singulas ætates, componite senes cum juvenibus, cum pueris viros, anteriora secula cum nostro, unam regionem cum alia, unum vitium cum alio, & ubiq; observabitis ingens certamen de primatu, eoq; tendere penè omnium mortalium studia, ut alius alium in malitia superet. In Christi benedicti adventu & ejus in mundo secundum carnem peregrinatione quis status fuerit in Europa reliquisque partibus orbis, facilè ex veterum factis elicimus. Seneca qui sub Nerone vixit de suis Romanis agens: *Non privatim solum, inquit, sed publicè furimus. Homicidia compefcimus, & singulas cædes. Quid bella, & occisurum gentium gloriosum scelus? non avaritia non crudelitas modum ponit. &c. Ex senatusconsultis, plebisquefcitis scelera exercentur, & publicè jubentur vetita privatim. &c. Voluptas ab omni parte quæritur: nullum intra se manet vitium, in avaritiam præceptis luxuria est, honestatis obliuio inuasit. Nihil turpe est cujus placet pretium: homo sacra res, homo jam per lusum & jocum occiditur. &c.* Et alio loco de juventute agens: *Capillum frangere, mollitie corporis certare cum feminis, & immundissimis se excolere munditiis, nostrorum adolescentum specimen est. Quis æqualium vestrorum, quid dicam satis ingeniosus satis studiosus, imò quis satis vir est? Emolliti enervæque in vitio nati sunt, in vitio manent: expugnatores alienæ pudiciæ, negligentes suæ. Iterum alibi: Adeò in publicum missa nequitia est & omnium pectoribus evaluit, ut innocentia non rara, sed nulla sit. Nunquid enim singuli, aut pauci rapere legem? undique velut signo dato ad fas nefasque miscendum cojere.*

Sen. Ep.
95.

Idem.
Controv.
proæm.

non hospes ab hospite tutus,

Non socer à genero, fratrum quoque gratia rara est.

Alibi conqueritur, ut multa præteream, quàm sit rara integritas, quàm ignota innocentia, & vix unquam nisi cum expedit Fides, & ambitio usque eo jam se suis non continens terminis, ut per turpitudinem splendeat.

Hæc sapiens Seneca, quæ quantum ad hodiernos accedant mores ipsimet judicate. Nunquid in quibusdam regionibus adeo vita hominis deprecatur, ut hominem occidere, idem ferè confectur, quod muscam? nunquid magna scelera & rebuspub. noxia, respectibus, amicitijs, pecunijs redimuntur, ut sæpius peccare liceat? D. de Bandaron in libello de duellis recenset, paucis uno in regno annis post vetita Regio edicto duella, septies mille cædes duello factas, regia lenitate tanquam aquâ ablutas aut spongiâ deletas. Ad impetrandas verò ijs qui deliquerant venias & libertatem, tres auri milliones in Judices profusos. Auro nimirum tanquam balneo nobilitatis lotus est sanguis, auro emptus. Quid dicam de luxu vestium nostræ ætatis? quid de abusu conviviorum? quid de tribunali corruptela? quid de nimium quantum grassante detestabili Machiavelli Politica, cujus rudimenta jam ipsi pueri discunt? Vix jam inter plebeos invenitur nisi cum expedit Fides; adeò omnia dolis, fraudibus, simulationibus, mendacijs substructa sunt.

III. Ducite *lineas parallelas*, & Romana vitia cum nostratibus comparate; invenietis (utinam fallar?) quod in multis pares simus illis, in multis etiam superiores: ut omninò erubescendum nobis sit, qui Christiani censemur, nihil in malitia concedere

De ira l.
2. c. 8.

De tranquillit. c.
15.

Scribam.
Politica.
lib. 2. c. 41.

dere Ethnicis. Et non metuimus ut idem nobis quod Romanis eveniat? Consulite fastos, & deprehendetis tunc cadere cœpisse Romanam fortunam, cum vitia irrepsent, cum fræna laxata ambitioni & luxui. Verùm non obijciam vobis Romanos, non Ethnicos, quia diceretis punitos ob neglectum veri Dei cultum. Israëlitas vobis ponam ob oculos, quorum Regnum & Sacerdotium corruit propter latè grassantia peccata, tametsi coluerint verum Deum. Minabatur olim Deus Jerosolymæ per Ezechielem Prophetam: *Soror tua maior Samaria; Soror autem minor te Sodoma: penè sceleratiora fecisti illis in omnibus viis tuis.* Inquirunt Patres cur Jerusalem dicatur fuisse sceleratior quàm sorores seu vicinæ urbes; & putat S. Hieronymus, quia in templo Idolum Coeli adoravit, & postea filium Dei interfecit. Verùm quia Propheta loquitur de præterito, Hugo Cardinalis assignat hanc causam: *quia earum pœnam & culpam viderat, nec se emendavit diutius ad pœnitentiam exspectata.* Per Samariam verò & Sodomam in morali sensu intelligit idem Hugo hæreticos & Ethnicos: *Sodoma & Samaria sunt hæretici & Ethnici, & isti sæpè leviora committunt, quam bi qui putantur Jerusalem, id est Ecclesia.* O quam accommodatè ad nostram ætatem, qui tam multis retroactorum temporum exemplis partim in Ethnicis, partim in hæreticis observatis non emendamur, sed ut ait Psaltes: *Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper.* Reflectite memoriam vestram, qui maturiores estis ad mores præteritorum paucorum annorum: Annon ab annis quadraginta in triplum crevit superbia, luxus vestium, avaritia, egenorum oppressio, deliciarum & voluptatum inventiones?

Memi-

Ezech. 16.
v. 49.

S. Hieron.
ap. Hugo.
Card. in
Ezech.

Psal. 73.

Memini ego quondam magnos Dominos tam pretiosos & splendidis vestimentis non fuisse usos, quàm hodie turba famulorum illos sequentium. Memini in populosa civitate vix tres quatuorve currus penfiles, & quidem non fenestratos, visos fuisse; quibus primarij tantum vehebantur magnates; hodie omnes anguli talibus pleni sunt; & ut certet cum avaritia prodigalitas, quodq; miseris ereptum est profundatur in jacturam, pretiosissimum metallum ad commercia humanæ vitæ à Deo datum extenuatur in foliola, ijsq; illiniuntur quadrigæ paulo post luto & sordibus deturpandæ; nec quidquam efficiunt sive Ecclesiastæ suis concionibus, sive Princepes Ordinationibus Politicis, sive Deus ipse minis flagellorum, & hostium ab omni parte irruentium. Tanta jam Europam occupavit vesania!

IV. Amplius dicam, sentio enim me impelli à Spiritu veritatis, quidquid obmurmuret mundus, neq; detrecto appellari hodie cum Apostolis *musto plenus*. Jerosolyma dum Christus in terris versaretur defecisse notatur in tribus. Primo defecit sceptrum de tribu Juda, cum Herodes Idumæus, gentilis homo, postea Profelytus regnum obtinuit, debellata scilicet per Romanos Judæa, & hoc propter peccata populi, cui Deus per Oseam prædixerat: *Dabo tibi Regem in furore meo*. Nam extincta stirpe Regia Judæorum Herodes in proprios desævijt filios, ut audita hac crudelitate auditus sit dicere Augustus: *Melius est Herodis porcum esse quàm filium*. Desævijt in multa millia Innocentium, quos occidi curavit metuens sibi à Rege Judæorum recens nato. Secundo defecit Jerosolyma in legitima Sacerdotij administratione, cum idem Herodes à fami-

Osee. 13.
v. 11.

Macrob.
2. satyra.
4.

*Spond. in
App. num.
5.*

*Joseph. lib.
15. an-
tiq. c. 3.
& 9.*

*Joseph.
lib. 18
ant. c. 20.*

*Idem. sup.
& S. E-
pipham 1.
Rapor. 10.*

*S. Aug. 2.
de civit.
Dei c. 19.*

lia Assamoneorum transtulit Sacerdotium ad alios, pro libitu amovens & promovens, qui plus minusve pecunia, vel gratia apud ipsum pollerent: ut ait Spondanus ex Josepho. Tertio defecit in rectorum dogmatum sincera doctrina, quæ tunc fuit plurimis erroribus obscurata, vigentibus apud Hebræos tribus præcipuis sectis, Phariseorum, Sadducæorum, & Essenorum. Pharisei hypocritico quodam vitæ genere conspicui fato omnia tribuebant, transanimationem Pythagoricam ita temperabant, ut bonorum animas in alia transire corpora assererent, malorum verò æternis suppliciis addicerent. Sadducæi negabant resurrectionem mortuorum, negabant Spiritum & Angelos, animas cum corporibus extingui credebant, quos S. Joannes æquè ac Phariseos *genimina viperarum* nominavit. Esseni ab utrisq; divisi cæremonias cum Samaritis communes observantes negabant Spiritum Sanctum, & nonnulli eorum adeo superstitiosè colebant Sabbathum, ut quo quisq; eorum habitu, loco, situ die Sabbathi inventus esset, eo habitu, loco, & situ usq; ad vesperam permaneret. Talibus portentis tunc erat obnoxia Jerosolyma, & Judæa in qua sola notus erat Deus. Quid putamus fuisse inter gentes caliginis, quæ Dæmonia sub idolis colebant? Ipsa etiam Romana Respublica, ut observavit S. Augustinus, quæ optimis instituta legibus, & egregiis animi virtutibus orbem subegerat, relicta antiquâ rectè vivendi consuetudine una cum regimine, plus cæteris omnium vitiorum genera sectabatur. Unde omninò opportuno tempore à Deo consultum est Orbi, cum misit Filium unigenitum, ut omnia restauraret, & Spiritum Sanctum qui creata jam

jam in nihilum tendentia recrearet. Atq; hæc de antiquis illis temporibus: ad nostra nunc flectamus oculos, ad nostra heu! deteriora.

V. Nihil dicam de Regnis in Europa, quorum alia in continuo ferè motu sunt, alia transeunt de familia in familiam, uti videmus in Polonia; quæ mala hinc consequantur & audimus, & ingemiscimus, quæ populo potius quàm ipsis. Principibus meritò imputantur, aut si non populo, populi moderatoribus, quorum fidei & prudentiæ Reges suas vices committunt. *Non diu stare regnum aut respublica potest* (inquit bonus scriptor) *in qua posthabitis publicis, singuli honoribus commodisq; suis student, & in qua privata publicis potiora sunt.* Et alibi de consiliariis: *Vix cogitata produntur, sanè nondum decreta, incocta & cruda, & in primam deliberationem vocata: dum ultro adhuc citroq; res aguntur, denuntiantur hosti &c.* Quid juvat bonum esse Principem, industrium, vigilantem, paterno affectu populos amplectentem? si ij, quorum opera utitur, officio suo desint? si lingua prompti, factis segnes; cæremoniis abundantes, virtute egeni? de talibus quorum multos nostra fert ætas nuper aiebat nonnemo: *Loquuntur Principis servitium, & bonum publicum, sed hæc ipsa verba aut in veritatis Lexico nihil significant, aut solum privatam commoditatem.* Et alibi: *Sinceritate & veritate conservantur regna: non est maior vis astutiæ quàm prudentiæ, calliditatis quàm veritatis. Et malunt homines regi quàm illudi.* Qua fronte ejusmodi à populo fidem exigent, quàm ipsi suo Principi non præstant? *Per fraudem & dolum regna evertuntur:* Inquit Aristoteles: quod tantò magis metuendum est, quanto latius se malum diffundit. Nostrâ ætate

Scribam.
in Politico
Christ.

Caramuel.
in Boët.
D. 5. q.
11.

Arist. ap.
Lips. in
Polit. l. 4.
c. 13.

Lips. cent.
2. Epist. 6.

pueri in Scholis Catechismum, intra lares domesticos Machiavellismum discunt. Coram Magistro metiuntur carmina, coram domesticis mentiuntur crimina; Privata quondam aularum mysteria, sunt jam publicæ vulgi lectiones in compitis. Quid boni speremus ab ejusmodi jam adultis & applicatis ad munia publica? Dicam cum Justo Lipsio: *Irritamus quotidie magnum illud numen, & quasi puniendi justæ causæ non sint, damus novas. Quando luxus, fastus, libido maior, impunitior? & Religio passim nunc in ore, improbitas in corde. Verba pietatem sonant, facta ambitionem, avaritiam; nec in uno alterove, sed apud plerumque ordinem, ætatem, sexum. Itaque de pace aut tranquillitate nihil ego spero.* Hæc scripsit Lipsius ætate nostra, de ætate nostra, à quo tempore nimium quantum sæpè verificatum est hoc prognosticum in Belgio & Germania!

Senec. de
Benef.
lib. 4. c. 18

VI. Ad hanc generis humani pestem describendam nulla Satyra sufficiat. Lamentamur sæpè a varijs nos impeti hostibus, & licet eis opponamus magnos exercitus, parum tamen prosperè tractari arma. Incusamus Duces Belli modo nimix cunctationis & socordiæ, modo nimix audaciæ & præcipitis temeritatis, modo etiam ignorantix, nec unquam ad radicalem causam malorum successuum advertimus. Insinceritas & simulatio, & Pseudopolitica illa est quæ tollit humanam societatem, quæ tollit humanam fidem, qua sublata integri exercitus in armis inermes sunt. Nemo jam alteri quidquam credit, nemo quidquam fedit, hinc mutux discordiæ; hinc mali successus. *Quo alio tuti sumus (inquit sapienter Seneca) quam quod mutuis juvamus officiis? hoc uno instructior vix contraque incur-*
sio-

fiones subitas munitior est. Fac nos singulos, quid sumus? praeda animalium & victimæ &c. Cæteris animalibus in tutelam sui satis virium est, quæcunq; vaga nascuntur, & actura vitam segregem armata. Hominem imbecillitas cingit, non unguium vis, non dentium, terribilem, cæteris fecit. Nudum & infirmum societas munit. Tolle ergo regno synceritatem, & sustulisti societatem, tolle societatem, & sustulisti vires contra hostium incurfiones. Invieta effet Germania, si unius effet animi. Vincerent nostri exercitus, nisi eorum ante-signani ambitione, avaritia, invidia, collusione cum hostibus inter se digladiarentur.

VII. Nihil hic adducam de altero Jerofolymæ defectu qui erat in legitima sacerdotij administratione, reservo id alteri occasione, sufficit dicere reperiri Patronos, Advocatos, Collatores, ipsos quoque Sacerdotum Præsides, qui (ut loquebatur Josephus) *pro libitu amovent, promovent, qui plus minusve pecunia vel gratia apud ipsos pollent.* Non est malum universale, sed frequens. Ad tertium me converto defectum, quem cernimus oculis omnes & manibus palpamus nostro seculo. Non enim jam scissa religio est in tres sectas, sed plurimas, ut in una subinde civitate reperire possis, Catholicos re & nomine sed paucos: Catholicos solo nomine plurimos, Lutheranos, Calvinistas, Zvvinglianos, & hos iterum in plures factiones divisos, Arianos, Puritanos, Anabaptistas, & quod horridum dictu est, homines tam omnis fidei pro ratione temporis & circumstantiarum, quàm nullius fidei. Verbo, plures Phariseos quàm veros Israëlitas, ut si Christus denuo in mundum veniret paucos valdè inveniret Nicodemos. Eo usque de-

venimus! Hoc est quod evertit regna, quod ruinat Germaniam, quod pessundat Europam: quod ipsam Christianitatem in præcipitium impellit. Ne miremini hoc dictum. Cicatrices nondum obduxit Germania ex vulneribus, quæ accepit ab hæresi & religionis dissidio nostra ætate; recens apud omnes memoria est vastati quaquaversum Römæ Imperij, non aliam ob causam, quàm quod superiore seculo membra Ecclesiæ secessionem fecerint à capite. Sœvitum ab ipsis membris in comembra, nec ullos amplius involvit turbo Vandalicus quàm Protestantes, & secessionis authores; qui si majorum acta inspexissent, næ illi advertere poterant quo successu Fridericus Saxonix Dux Luthero authore bellum intulerit Carolo V. fortasse non tantam bonorum suorum jacturam passi fuissent. De illo Petrus Ribadeneira in hæc verba: *Fridericus miro desiderio tenebatur familiam Austriacam Imperatoria dignitate spoliandi; quod suum desiderium cum vocato ad se Martino Luthero communicasset, is author fuit Duci, Religionem ut mutaret, si Imperium mutatum vellet. Sed insanum hoc consilium, stultamque prudentiæ humanæ rationem elusit eventus. Nam profligatis copiis victus captusque, & dominatu, & Electoris potestate privatus est. &c.* Annon licet nobis de Germania dicere cum Isaia? *Terra infecta est ab habitatoribus suis, quia transgressi sunt leges, mutaverunt jus, dissipaverunt fœdus sempiternum.* Hactenus pares fuimus in malitia Israëlitis, sed postquam etiam fœdera cum Christiani nominis hostibus inire cœpimus, longè pejores. De Francisco I. Gallix Rege, qui ut contra Carolum V. Imperatorem bellum profequeretur, Turcam sibi fœdere ad-

Ribaden.
de Princ.
Christia.
P. 1. c. 15.

Isai. 24.

adjunxit, ita pronuntiat allegatus Ribadeneira : *Ob ejusmodi pactiones, & injusta cum Ecclesie hostibus fœdera, aliaque nostra maleficia, quibus Numinis iram provocavimus, permisit Deus nobilissimum, potentissimum ac Christianissimum Regnum adeò miserè affligi, & velut infernis ignibus conflagrare, ut nec piorum precibus, nec lacrymis comprimi potuerit. Sc.* Legimus, audimus, experimur similia, & tamen in pejora vitia reincidimus, nec volumus sapere ex majorum nostrorum infortunijs.

Ribad. cit.
c. 19.

VIII. Denique superbia, saturitas panis, & abundantia & otium, & religionis dissidium, & à capite segregatio, convellunt Europam; & dum eius Principes mutuis inter se odijs concertant, ridet interim Asia, & monstrat nobis dentes. Quenam hæc est insania in sua sævire viscera, cum hostis minitatur excidium, quem si velis calcare possis? Non est hic unius privatæ domus aut familiæ periculum: non agitur de unius urbis aut provinciæ interitu: sed tota periclitatur Christianitas. Quam sensim sine sensu extinguit Machometus. Quantum Deus bonè: à centum proximè elapsis annis non jam urbium sed Provinciarum & Regnorum occupavit hostis nominis Christiani! qui indies nos in arctum constringit, ut coarctatos facilius debeat; & nos arma in ipsum destinata in nosmetipsos convertimus? O luctuosâ tempora! & illis paria si non deteriora, quibus mundus uova indiguit *creatione*, Neque enim mihi persuadeo tantos fecisse progressus vitia enumerata Jerosolymis ante Spiritus sancti adventum, quantos jam affeuta videntur passim per Europam.

IX. Non assentior scriptori Neoterico, qui
ait

Caram. in
Boët.

ait animosè potius quàm consideratè: *Rideo cum audio veterum aurea & argentea fuisse secula: nam existimo mundum ejusdem coloris semper fuisse. Si morum & temporum equalitatem non admittas, sed cum Lipsio moribus antiquis applaudas, audebo dicere Mundum hunc qua secularem, qua Ecclesiasticum, qua Regularem esse multo meliorem primitivo.* Rîsus hic meretur alium risum si seposito omni privato affectu tempora temporibus componantur. *Crevit, inquit, astate ingenium pietasque: mihi pietas decrevisse videtur: neque enim jam lego aut video in mediocri nobilitate quæ olim Constantini, Theodosij, Heraclij, Ottones egerunt. Constantini erga Sacerdotes tanta fuit reverentia, ut eos terrenos quosdam Deos nuncuparet; Theodosij tanta demissio ut exclusus per Ambrosium ab Ecclesia, æquo animo pœnitentiam subjerit: Heraclij tanta devotio, ut depositis vestimentis Imperatoriis sacco indutus publicè per urbem sanctam Crucem bairaret: Ottonis IV. tanta pœnitentia, ut absolutus à peccatis in extremo morbo, mancipia aulica & culinarios servos advocari præceperit, ijsq; collum suum calcandum dederit, seq; ut vilissimam Dei creaturam voluerit reputari. Exhibe nunc mihi tales vel inter eos in quorum domo gemini camini fumant. B. Petrus Damianus sacerdotem qui scacchorum lusui vacaverat ita reprehendit: *Refrène, tuiq; erat officij vespere in scacchorum vanitate colludere, & manum Domini corporis oblatricem, linguam inter Deum & populum mediatricem sacrilegi ludibrii contaminatione scedare?* Et cum reus veniam peteret: *Cui mox præcepi (inquit Damianus) ut ter Psalterium meditando percurrens ac duodecim pauperum pedes**

B Pet.
Dam. E-
pist. 2.

pedes sub totidem numismatum erogatione, eorumq; recreatione lavaret. Hac scilicet ratione perspecta, ut quoniam hæc culpa manibus potissimum & sermone committitur, lavando pauperum pedes, suas potius à culpæ contagione manus ablueret, & imprimens alienis vestigiis oram pacem sibi cum Domino, quem per stendos jocos offenderat, reformaret. Hoc autem diximus, ut quàm inhonestum, quàm absurdum, quàm deniq; foedum sit hoc ludibrium in Sacerdote, ex alterius emendatione noscatur. Hactenus B. Damianus. Hoc absurdum ætate nostra inter honestas reputatur recreationes. Et adhuc dicas crevisse pietatem? *Die Dominico sine impellente necessitate iter facere non oportet.* Ita decrevit S. Nicephorus in suis Canonibus, & : *Usuram accipientibus non sunt elargienda sacramenta, nec cum perseverantibus in iniquitate communiter cibus sumendus.* Heu me, quàm pauci divites hodie ad sacramentorum perceptionem admitti possent, si servaretur hic Canon! Decrevit itaq; non crevit pietas. Si hodierna antiquis temporibus conferantur. Proinde quacunq; ex parte hodiernum Mundum intuear, undiq; mihi deterior antiquo apparet, ut nova iterum *recreatione* indigere videatur.

X. Hebræam vobis ob oculos posui Jerosolymam, nunc eandem etiam Christianam propono, ut quid porrò de hodierna morum corruptela expectandum sit statuatis. Refert Cæsarius Heisterbacensis de Guilielmo quodam Ordinis Cisterciensis, qui ante ingressum Religionis cum Cruce signatus mare trajecit ad visitandum sepulchrum Dominicum regnante Friderico I. Imperatore, quo tempore Saladinus Babylonæ Rex terram sanctam occupaverat, & Noradinus eius filius Achonis portum

Fff

tum

S. Niceph. in
Bibl. SS.
PP. Append.
pend.

Cæsar.
Heisterb.
illust. hist.
lib. 4.
cap. 15.

tum & urbem possidebat. Huc cum appulisset Gulielmus, conspecta navi Christianorum Noradinus miti vir ingenio & natura beneficus nobilem quendam e suis linguæ Gallicæ gnarum ad navem misit, qui advenas salutaret, & ne quid hostile metuerent, polliceretur. Missa ultro citroq; munera, die postero ipse Noradinus ad navem venit ægrotum nobilem invisens, inter quæ officia prædictus Gulielmus cum aliis reverentem Regem comitari jussus est, & inter eundem à Nobili qui primum ad navem, missus fuerat interrogatus: *Quomodo Christiani in patria illius servarent legem Christianam?* Verecundatus Gulielmus fateri quod res erat, respondit: *Satis benè.* Quo responso audito Nobilis ille Saracenus: Ego inquebat, exponam tibi legem Christianorum, qui in hac regione degebant. Pater meus, quia erat inter eminentiores Saladini, misit me juvenem ad Regem Jerosolymorum, eâ conditione, ut apud ipsum Gallicum idioma perdiscerem, ille autem vicissim filium suum parenti meo remitteret ut linguâ saracenicam disceret loqui. Itaque quæ tunc audivi, quæque oculis meis usurpavi tibi referam. Christiani eo tempore Jerosolymis ita vixerunt, ut nullus adeò dives esset, qui lucri causâ & pro pecunia vel sororem, vel filiam, vel quod execrabilius erat, uxorem propriam luxuriæ ac libidini peregrinorum non exponeret. Ita universi gulæ & carnis illecebris dediti erant, ut si eos de moribus æstimares, nihil prorsus à pecoribus differret. De superbia quid dicam? hæc adeò eis dominata est, ut nunquam sibi satisfacerent in vestibibus suis incidendis, stringendis, prætexendis, acu pingendis, auro illudendis &c. Atque ut cætera

tera taceam, tot fuerunt vel in solis calceis mutationes, tot novitates, ut putares eos aliud nihil dies noctesque cogitasse, quàm quo pacto unus alterum vestimentorum pompa superaret. Addidit sub hæc Saracenus: considera vestimenta mea, calceamenta mea simpliciter & humiliter formata, nulla plicarum multiplicitas, nulla curiositas. Tandem hoc addidit epiphonema: *Ecce ista sunt vitia propter quæ eiecit Deus Christianos superbos & luxuriosos de terra ista: non enim diutius potuit tantas illorum iniquitates sustinere. Putas quia nostris viribus obtinuerimus illam? nequaquam.* Pergit porrò narrare Cæsarius ex relatione memorati Gulielmi Saladinum Regem, qui Jerosolymam occupaverat, valde etiam fuisse humanum in Christianos. Nam licet ab ejus exercitu Christianorum copiarum fuissent partim deletæ, partim dissipatæ & captæ; reliquias tamen in civitatibus, quæ se ultrò dederunt, permittit quietè vivere; adhibita tamen custodia ne quid moverent. Evoluto verò nonnullo tempore inquisivit, quomodo se gererent Christiani? responsum est, haud aliter eos vivere quàm pecudes intellectu carentes, & in pastum abjectas: totam eorum occupationem esse ludos, commestationes, computationes, luxum, & illecebras voluptatum. Quare succensus irâ Saladinus, mandavit, quidquid in civitatibus Christianorum reliquum esset, pelli & exturbari. Addidit ad hæc enarrata recens scriptor: His ita denarratis exclamavit Apollonius: *Prò quod abhorret Judæus, quod execratur paganus hoc quasi pro lege habet Christianus!* Mihi exclamare libet: Prò cæcitatem Christianorum qui alieno exitio sapere non discunt! Primi parentes propter

*Stengel. de
Judic. To.
3. c. 62.*

peccatum è Paradiso expulsi sunt: Judæi propter peccata Jerosolyma expulsi sunt: Romani propter peccata Imperio exuti sunt: Christiani propter peccata è terra sancta expulsi sunt: Christiani propter peccata è Bulgaria, Servia, Bosna, Croatia, Dalmatia, Slavouia expulsi sunt: & adhuc pergitur irritare patientiam Dei? Frustrillum illud Hungariæ, quod superest, adhuc fovere sectas, quas odit Deus, quas constat esse turbationes & ruinas regnorum? Cæteræ Provinciæ, & regna Europæ attrita non pridem bellis, nihilominus superbiæ, luxui, dolis, fraudibus, injuriis, avaritiæ, cupiditati latius dominandi, vitijs alijs se imergunt, ut in comparatione antiquarum ætatum, de nostra dicere liceat: *Penè sceleratiora fecisti illis, in omnibus vijs tuis.* Ex præmissis vosmet conclusionem deducite, Mihi tacere præstat, quàm plura loqui, solum addo.

XI. Timendum est ne nobis eveniat quod Jerosolymæ, quæ cum post alias urbes Deum variè offendisset, in eo demum deliquit, *quia earum poenam & culpam viderat, nec se emendavit divitijs ad poenitentiam expectata.* Mature itaque revocandi gressus à via iniquitatis, placandus Deus emendatione quadam universali, exorandus deinde ut mittat Spiritum sanctum suum, quo *creata* in nihilum tendentia *recreentur.* O Pater æterne *Emitte Spiritum tuum & creabuntur, & renovabis faciem terre.* Fili Deus de Deo lumen de lumine, illumina corda nostra, ut relictis tenebris ambulemus ad lucem, & mitte nobis promissum Spiritum veritatis. Tu quoque ab utroque procedens. *Veni Creator Spiritus, mentes tuorum visita.* Visita primum omnes Ecclesiasticos Ordines, illabere eorum cordibus, qui
hodie

hodie in linguis igneis super Apostolos descendisti; ut Apostolico zelo animati, annuntient populis scelera eorum, doceant eos fugere à ventura ira, manuducant ad semitam rectam mandatorum Dei, *Et renovabis faciem terræ. Veni Creator Spiritus*, visita omnes Reges & Principes Christianos, ut ex tuo nutu sua dirigant consilia, tuo amore invicem complectantur, & positis odijs mutuam servant concordiam, nec scindant infestis armis vinculum dilectionis: *Et renovabis faciem terræ. Veni Creator Spiritus*, visita omnes Principum Ministros & Consiliarios, & suggerant te inspirante quæ recta sunt, suadeant, quæ illorum animabus non sint offendiculum, administrent sua munia juxta regulam boni communis non boni privati, dirigant subjectos populos in viam salutis, pravos mores profligent, vitia corrigant, exemplo præeant omnibus ad virtutem: *Et renovabis faciem terræ.*

Veni Creator Spiritus, visita omnes inferiores Magistratus, ut parvis æquè ac magnis, divitibus juxta & pauperibus, alienis pariter & propinquis iustitiam ministrent sine dolo, sine fraude, sine respectu personarum, sine munerum & donariorum illiciis: ut salubria Principum decreta à subditis observari procurent, abusus tollant, mores Christianæ puritati adversos eliminant, & suis ita fungantur officiis, quasi non de se tantum sed & de ijs quibus præpositi sunt Deo rationem reddituri: *Et renovabis faciem terræ.*

Veni Creator Spiritus, visita omnes Christianis Principibus subjectos populos, ut abjectis erroribus, per tuam gratiam in unitate fidei congregentur, ut sit in Ecclesia Dei unus Spiritus & una

fides, ijdem ritus, ijdem cultus divini, sub uno Pa-
store unum ovile, *Et renovabis faciem terræ. Veni*
Creator Spiritus, visita omnes peccatores ut perpur-
gata conscientia tuis donis & gratiis se reddant i-
doneos, ut deinceps ambulent in novitate vitæ,
pro vitiis sectentur virtutes, & avertant à se & a-
lijs flagella iræ divinæ, sic renovabis faciem terræ.
Veni veni Creator Spiritus.

*Mentes tuorum visita,
Imple superna gratia
Quæ tu creasti pectora.*

Deo Trino & Uni Gloria.

FINIS PRIMÆ PARTIS.

ALLO-